

Política | Actualitzat el 06/07/2019 a les 17:30

Daniel Venteo: «El llaç groc, com l'estelada, serà un símbol temporal»

L'historiador acaba de publicar el treball "Símbols del catalanisme", i assenyala que la simbologia és de qui se l'apropia: "L'Estaca ja no és de Lluís Llach"

Daniel Venteo, entrevistat a NacióDigital | Adrià Costa

De Guifré el Pelós al llaç groc hi ha segles de consciència col·lectiva. De les quatre barres al procés sobiranista, es pot resseguir la història de Catalunya a través de la simbologia. Però no es disposa de gaires estudis aprofundits sobre el tema. A *Símbols del catalanisme* (Enciclopèdia) (<https://grupenciclopedia.cat/grans-obres/simbols-del-catalanisme/>), l'historiador Daniel Venteo - al capdavant d'un equip d'especialistes- analitza amb rigor i documentació sòlida l'evolució de 48 símbols catalans. Ho fa amb afany científic, poques concessions militants i fora llegendes.

Amb el llistat n'hi ha prou (les Constitucions catalanes, la bandera de Santa Eulàlia, el Timbaler del Bruc, Poblet, Montserrat, Pau Claris, Verdager, Tarradellas, Pujol...) per ser conscients d'una voluntat d'existir. Daniel Venteo obre la porta, en una entrevista a **NacióDigital**, a un món apassionant del qual encara se n'ha d'aprendre molt.

- Aquesta és una obra patriòtica?

- Ho és. Té una lectura patriòtica, però no és un llibre militant ni reivindicatiu, i està destinat a tots els públics. Fins ara no s'havia fet cap assaig d'aproximació a la simbologia política catalana des del rigor. Tenim estudis fets des de la història de la literatura, i la relació entre els símbols i els mites recuperats per la Renaixença. Però aquesta no és una obra sobre mites, ni sobre signes identitaris catalans, sinó sobre símbols estudiats des del punt de vista historiogràfic. Els signes identitaris hi

apareixen quan han tingut una interpretació política o han estat perseguits. Com la llengua.

- La tria de 48 símbols pot ser discutible.

- És una tria personal, que ha estat discutida amb els autors dels estudis introductoris. És una obra ambiciosa, desacomplexada, arriscada. Alguns símbols poden sorprendre, se'n poden trobar a faltar, però és una tria raonada, que inclou personatges. Semblava obvi que Guifré el Pelós fos el primer. També Pau Claris, a qui es va considerar a la seva mort el pare de la pàtria. Francesc Macià ja era considerat un símbol en vida. Molts poetes ho són: Verdaguer, Maragall. Però aquesta obra no és un diccionari de símbols. Vol fer una reflexió serena de l'univers simbòlic català al llarg de la història. Per això el relat és cronològic. Presenta un doble relat: l'estudi introductor i la cinquantena de símbols.

- Els símbols necessiten el mite i la llegenda? O s'han de vestir amb la veritat?

- En aquest llibre, les llegendes han estat depurades. A Guifré el Pelós se'l presenta en la seva complexitat històrica i el discurs el portem fins a finals del segle XX, quan l'alcalde de Ripoll el presenta com a símbol de tots els catalans. I recollim les paraules de Jordi Pujol el 1982 en la inauguració del mausoleu del comte, en què fa un discurs patriòtic encès reivindicant la figura de Guifré, enmig de crits de "som una nació!", en plena polèmica sobre la LOAPA. La llegenda de les quatre barres va quedar depurada el segle XVI. Tot i que al segle XIX, amb el romanticisme, es recupera i es manté pel seu poder evocador.

"L'estelada és un símbol de combat, la bandera de Catalunya és la senyera"

- Les quatre barres és el símbol mare?

- És el símbol mare. La senyera és el que millor representa, per mi, la catalanitat al llarg de tots els temps.

Daniel Venteo, en un moment de l'entrevista Foto: Adrià Costa

- Quin és el seu origen?

- L'origen és incert. Són les barres reials i coneixem quan apareixen per primera vegada, que és el 1150.

- Parla de la dialèctica entre la senyera i l'estelada, que ha guanyat moltes posicions.

- L'estelada és ara un dels símbols més majoritaris de l'independentisme. Ara bé, és una bandera de combat. Com el llaç groc, que amb sort serà un símbol temporal. L'estelada no està cridada a ser la bandera d'una Catalunya independent perquè la bandera de Catalunya és la senyera.

"Macià va voler canviar l'himne d'Els Segadors pel Cant del Poble, però va ser un fracàs"

- Algun símbol poc conegut que l'atregui especialment?

- Em fa certa gràcia el Cant del Poble. El primer himne oficial que Catalunya hagués pogut tenir el 1931 de la ma de Macià i Ventura Gassol. Buscaven un himne nou i Els Segadors, a través de la Unió Catalanista, representava un sector i una part dels republicans no s'hi sentien sempre còmodes. Es considerava que la Generalitat republicana havia de tenir un himne propi. Però és un

fracàs total. La gent ho rebutja i desapareix. Després, Tarradellas intenta recuperar-lo i rep l'Orfeó Lleidatà, que interpreta el Cant del Poble.

- Hi ha símbols que no han fructificat: el panteó de catalans il·lustres.

- És curiosíssim. En els temps en què l'Ajuntament de Barcelona feia funcions d'estructura d'Estat, a finals del XIX, l'alcalde Rius i Taulet proposa el panteó a la Ciutadella, un mausoleu on hi hagués figures com Antoni de Capmany. Això fracassa i l'últim que vol recuperar el projecte és Companys, que hi vol portar Macià. La Guerra Civil estronca el projecte.

- En el llibre, les il·lustracions hi juguen un paper important.

- Ho són. Per mi, una doble pàgina del llibre és un museu, que té una unitat conceptual, ha d'aportar fets inèdits i un relat diferent. És una cosa que a un llibre anterior, *Autobiografia de Catalunya*, vaig portar a l'extrem.

Daniel Venteo: "La Catalunya democràtica ha estat més aviat pobre en la creació de símbols". Foto: Adrià Costa

- Explica que una característica de la nostra simbologia és la seva antigor. La Renaixença en va recuperar molts de símbols, però venien de molt lluny, no van ser una creació nova.

- El seu origen, principalment, és de l'època medieval i moderna. Tant el segle XX com la Catalunya democràtica ha estat més aviat pobres en la creació de símbols. Al llibre recuperem, més enllà de *L'Estaca*, la careta de la llibertat d'expressió pel cas de la torna d'Els Joglars, que té nova vida durant el procés.

- La Renaixença no crea gaire símbols nous.

- Verdaguer, que es troba darrere del Canigó, del Virolai i del Pi de les Tres Branques, és un dels pocs símbols que neix a la Renaixença.

- Hi apareixen Poblet i Montserrat. Fins a quin punt es pot dir que el monestir de Montserrat és un símbol de creació recent?

- De manera relativa. El 1880, amb el mil·lenari del monestir, es consolida el mite i el símbol de Montserrat, que ja havia pres força abans de la mà de Víctor Balaguer. No crec que la dimensió simbòlica de Montserrat sigui recent. Pel que fa a Poblet, havia estat l'espai de memòria predilecte del republicanisme dels anys trenta. I de grups com Nosaltres Sols. És el panteó reial. Què passa a Poblet? Hi ha un sector de la dreta conservadora catalana que considera Poblet com l'Escorial català. Havia circulat, no sé si com a llegenda, que Joan de Borbó havia pensat de ser-hi enterrat. I hi ha hagut un Manifest de Poblet, subscrit per sectors de la dreta catalana. Aquesta ambivalència simbòlica la comparteix amb altres símbols.

"Hi ha símbols ambivalents, com el del Timbaler del Bruc, genuïnament catalanista i llegenda espanyola alhora"

- Com per exemple?

- El Timbaler del Bruc. El naixement del símbol és genuïnament catalanista, de la Catalunya del 1900. És després que el falangisme se'l vol fer seu. I encara ara per sectors unionistes perquè és també una llegenda espanyola. Però és un símbol catalanista, com durant el franquisme va ser un símbol espanyolista. Hi ha també el cas de l'au fènix, símbol catalanista que representa el renaixement del país. Però el partit nazi Cedade va intentar fer-se'l seu, com el franquisme va fer seves les sardanes. Des del 1939. No hem d'oblidar el caràcter polisèmic dels símbols, que no són de qui els creen.

Daniel Venteo: "El Pi de les Tres Branques és dels pocs símbols creats a la Renaixença". Foto: Adrià Costa

- De qui són els símbols?

- Els símbols són de tots. De qui se'ls apropien. *L'Estaca* ja no és de Lluís Llach. Va ser adoptada pel sindicat polonès Solidarnosc. A Algèria, es va emprar durant la Primavera Àrab, i a Rússia, contra Putin.

- Els moments més àlgids d'un conflicte social i polític tenen una traducció simbòlica.

- Necessiten dels símbols perquè els símbols són energia emocional. El llaç groc solidari n'és un exemple. Si la justícia espanyola no l'hagués criminalitzat, no sabem l'èxit que hauria tingut. Potser no seria al llibre.

- Però al llibre apareix un altre símbol groc. Era el símbol dels austriacistes.

- Però no podem afirmar que el llaç groc tingui tradició històrica. El 16 d'octubre del 2017, en una reunió de l'ANC, s'escull un llaç de color groc com a símbol perquè és el color de la Via Catalana, però no té res a veure amb el fet que el groc era emprat pels austriacistes perquè era el color de la Casa de Viena, per oposició al blau, que era el color dels Borbons. La gent el lluïa per mostrar el seu suport a les tropes aliades i n'hi va haver que s'hi van jugar la vida. En el llibre mostrem documents d'això. Però són dos símbols diferents.

"Els símbols demostren la pervivència de la nostra consciència col·lectiva des de l'edat mitjana"

- Un activista unionista pot ser un lector d'aquest llibre?

- És clar que sí. Li serà útil per reflexionar sobre els fonaments històrics de la simbologia política catalana. Els símbols mostren la força de la nostra consciència col·lectiva des de l'edat mitjana. Mostren la seva pervivència. El catalanisme és una realitat innegable al llarg de la història. No és un invent de finals del segle XIX. Té unes arrels històriques que la simbologia posa de manifest.